

Det kongelige Kultur- og Kirkedepartement
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Deres ref. 2007/0586 KU/KU2

Vår ref. 08/106 HW

Oslo, 25.09.2008

HØRINGSUTTAELSE – EVALUERING AV ABM-UTVIKLING

Norsk Teknisk Museum vil med dette oversende våre kommentarer til rapporten "Evaluering av ABM-utvikling", utarbeidet av Direktoratet for forvaltning og IKT, i henhold til brev fra Det Kongelige Kultur- og Kirkedepartementet, datert 2 juni 2008.

Som bakgrunn for museets kommentarer kan det være bra å vite at Norsk Teknisk Museum oppfatter seg selv som et nasjonalt ansvarsmuseum for den materielle kulturarven innenfor områdene teknikk, naturvitenskap, industri og medisin. Museet driver tradisjonell museumsvirksomhet, men har også et av landets største bibliotek med eldre teknisk litteratur og et omfattende industrielt arkivmateriale.

Norsk Teknisk Museum stiller seg i hovedsak positive til det arbeidet som ABM-utvikling bedriver og mener å ha en god relasjon til myndigheten. I de praktiske spørsmål som har dukket opp, har alltid ABM-utvikling håndtert de fleste saker på en eksemplarisk måte uten å forsinke prosessen unødvendig.

Forvaltning og utvikling

ABM-utvikling har både forvaltningsoppgaver og utviklingsoppgaver.

Med forvaltningsansvaret følger det ulike former av maktutøvelse som skal utføres på en upartisk og profesjonell måte. Prinsipielt oppfatter Norsk Teknisk Museum det slik, at ABM-utvikling skal sørge for at regjeringens vedtatte politikk på museumsområdet blir gjennomført, eventuelt i samarbeid med andre myndigheter. En viktig del av forvaltningen består i å fordele midler til de enkelte aktører. ABM-utvikling er for eksempel ansvarlig for å motta og forberede de årlige budsjettsøknadene og har tilsvarende prosjektmidler til fordeling. Det er til tross for dette for oss ganske utydelig eksakt hvilken funksjon ABM-utvikling har i budsjettprosessen, dvs. hva man *de facto*

gjør og hvilken rolle man har i forhold til Kulturdepartementet. ABM-utvikling er dessuten ansvarlig for å utarbeide den årlige statistikken for arkiv, bibliotek og museum.

Utviklingsansvaret er mindre tydelig, men bidrar til å hjelpe museene til å videreutvikle seg på en måte som fremmer nytenkning, profesjonalitet og effektiv utnyttelse av ressursene. Arbeidet består i denne forbindelse i på ulike måter å få til en utveksling av erfaringer mellom museene, for å øke deres kompetanse, tilby kurs, skape arenaer for samarbeid mellom museene, for eksempel gjennom de nasjonale museumsnettverkene.

Norsk Teknisk Museum vil påpeke at det kan være en iboende konflikt mellom ABM-utvikling sin rolle som et organ med forvaltningsansvar og deres rolle som utvikler og pådriver i museumssektoren. Forvaltningsansvaret krever ofte en viss form for distanse for å kunne utøves og inneholder elementer av makt og avgjørelser. Utviklingsansvaret innebærer på den andre siden at ABM-utvikling skal komme nærmere museenes hverdag og vinne museenes fortrolighet gjennom dialog og kunne fungere som en medspiller for idéer og planer. Disse to rollene kan og bør påvirke hverandre gjensidig, hvilket også er rapportens konklusjon at de gjør, men de kan også, som vi ser det, komme i konflikt med hverandre. Sett fra et enkelt museums perspektiv er det ikke selvsagt at man er komfortabel med å eksponere museets svakheter i en utviklingssammenheng om man samtidig er bevisst på at samtalepartneren ved et senere tilfelle skal være med og vurdere de søknader man sender inn til KKD. I en ideell verden skal naturligvis ikke åpenhet og selvkritikk ligge det enkelte museum til last når man søker forbedringer, men ettersom søknadsprosesser til en viss grad ligner et forhandlingsspill finnes det en risiko for at de to situasjonene havner i konflikt med hverandre.

Det er derfor viktig at ABM-utvikling har en bevisst måte å forholde seg til sine to hovedroller og at de opptrer på en slik måte at det enkelte museum forstår hvilken rolle ABM-utvikling har i hvert enkelt tilfelle.

DIFI mener også at den kanskje viktigste funksjonen for ABM-utvikling er å være en nasjonal og nøytral aktør som kan samle aktørene innen hver enkelt sektor. Det er i stor utstrekning sant og viktig. Men igjen er det ikke sikkert at ABM-utvikling kan opptre som en nøytral aktør hvis man samtidig har en tydelig forvaltningsoppgave, der det gjelder å gjennomføre regjeringens vedtatte politikk på museumsområdet. Slik vi ser det, er det viktig at ABM-utvikling er seg bevisst at det her kan finnes muligheter til konflikter og sammenblanding av roller.

En annen side av saken er at ABM-utvikling sin rolle som utviklingspartner også i enkelte tilfeller skaper utydelighet i forhold til den aktivitet som bedrives innenfor Museumsforbundets rammer. Forbundet arbeider også de med utviklingstiltak gjennom sine ulike seksjoner, selv om man først og fremst er en interesseorganisasjon som skal

fremme museenes virksomhet i forhold til myndighetene på de ulike politiske nivåene. Til en viss grad overlapper imidlertid ABM-utviklings og Museumsforbundets virksomheter i forhold til tilbud og aktiviteter.

Museumsreformen og konsolideringen

Norsk Teknisk Museum oppfatter museumsreformen som en strukturrasjonalisering på museumsområdet. Museet har full forståelse for at denne rasjonaliseringen har vært nødvendig. Vi ser det som viktig at museumsarbeidet gjennomføres på en effektiv og profesjonell måte, at sektoren utvikles i takt med samfunnsutviklingen og at ressursene, også i forhold til skattebetalerne, forvaltes på en forsvarlig måte.

Museumsreformen har bestått av to deler. Den ene delen har medført en sammenslåing av mindre enheter til større enheter og er den del av reformen som har fått størst oppmerksomhet og som også har vært den mest arbeidskrevende. Den andre delen handler om å få museene til å samarbeide for på denne måten å bli mer effektive, mer kompetente og forvalte sine ressurser på en fornuftig måte. Denne delen av reformen har fått betydelig mindre oppmerksomhet, selv om man her kan tenke seg et mer vidtgående samarbeid når det gjelder ulike museale funksjoner for samlingsforvaltning og formidling. I den andre delen av reformen har de nasjonale museumsnettverkene vært en betydelig komponent.

Norsk Teknisk Museum har i liten grad vært involvert i den konsolideringsprosess som har fulgt museumsreformen. I et tidlig stadium av prosessen ble den frittstående Stiftelsen Teknoteket integrert i Norsk Teknisk Museum og museet kan dermed sies å ha vært en av de første konsoliderte enhetene. Også opprettelsen av Nasjonalt medisinsk museum ved Norsk Teknisk Museum kan eventuelt ses som utslag av konsolideringstanker. Samtidig skjedde dette så tidlig, at museet ellers bare har fulgt utviklingen på andre sammenslåtte enheter på avstand og ikke har oppfattet seg selv som involvert i konsolideringsprosessen.

Museet har derimot vært mer involvert i den andre delen av reformen. Norsk Teknisk Museum er ansvarlig for to av de nasjonale museumsnettverkene – det teknologiske- og industrihistoriske nettverket og det medisinhistoriske nettverket. Generelt opplever museet at ABM-utvikling i alt for høy grad har overlatt til museene selv å definere hva nettverkene skal drive med uten at man på en tydelig måte kobler det til museumsreformens mål. Det finnes en viss fare for at museumsreformen framstår som tobeinet, der det ene beinet har vært en ganske så håndfast sammenslåing av museer til større enheter, og der det andre beinet har vært en temmelig ufokusert forhåpning om at museene selv skal ta ansvar for å skape samarbeid på en hvilken som helst måte. Når det gjelder spørsmålet om styring kan man altså påstå at museumsreformen risikerer å

bli så bredbeint at den havner i spagaten. Museet mener at ABM-utvikling burde ta et mer håndfast grep om å lede museumsnettverkens arbeid i museumsreformens retning.

Vi er enige i at kostnadene for selve nettverksarbeidet skal bæres innenfor rammen av museenes ordinære bevilgninger. Men vi mener at det kreves betydelig midler for å kunne fange opp de idéer og samarbeid som genereres i nettverkene. Vil man fra KKD og ABM-utvikling sin side få i stand et realistisk samarbeid som skaper synergieffekter når det gjelder det man kan kalle "funksjonell integrering" så er det nødvendig at det hos ABM-utvikling finnes ressurser til fordeling som skaper mulighet for museene til å realisere et slikt samarbeid. Det nåværende nivå på prosjektmidler er altfor lavt.

Museet mener altså at selve modellen er hensiktsmessig, men at det fra ABM-utvikling sin side savnes en tydelig målsetning med de nasjonale nettverkene som på en bedre måte kan koble deres virksomhet til museumsreformens målsetninger. Videre vurderer museet det slik at de ressurser ABM-utvikling har til disposisjon for å støtte foreslåtte prosjekt innenfor nettverkene er for knappe. Ressursmangelen gjør at store potensielle synergieffekter aldri kan realiseres.

Tverrsektorielt

Norsk Teknisk Museums erfaring med ABM-utvikling sin tverrsektorielle innsats er delt.

Museet er involvert i Den kulturelle skolesekken dels gjennom arbeidet i skoleavdelingen, og dels gjennom museets vitensenter. Museet oppfatter DKS som et viktig satsningsområde som har stor betydning for museets virksomhet og som skolene slutter opp om og setter stor pris på. Det eneste museet kan etterlyse her er en fortsatt satsing, forhåpentligvis med økte ressurser. Museet er også involvert i ABM-utvikling sin Hot Spot satsning og ser på den som viktig. Satsingen har vært en vitamininnprøyting i museets utstillingsvirksomhet. På samme måte er museet fornøyd med den innsats som ABM-utvikling har iverksatt for å få i gang et økt internasjonalt samarbeid. Her ligger ABM-utvikling sine ambisjoner helt på linje med Norsk Teknisk Museums. Vår erfaring med Kulturnett er mer blandet.

ABM-utvikling definerer de fire overnevnte områdene som tverrsektorielle. Samtidig er det slik, at Norsk Teknisk Museum ikke har samarbeidet med aktører innenfor sektorene arkiv og bibliotek på disse områdene, hvilket betyr at de like gjerne kunne ha vært definert som sektorielle aktiviteter.

Når det gjelder mer konkret samarbeid mellom sektorene museum, arkiv og bibliotek så er museets erfaring at dette i liten utstrekning har kommet i stand, i det minste på en måte som har påvirket vår virksomhet direkte. Som museum med et relativt stort arkiv etterlyser vi for eksempel et bedre samarbeid innen arkivsektoren på området private arkiv. Her burde Riksarkivet og ABM-utvikling samarbeide mer og intensivere sin

virksomhet. Til forskjell fra museumssektoren finnes det ikke prosjektmidler å søke innenfor arkivområdet. Vi har imidlertid benyttet oss av den kursvirksomhet som finnes på områdene bibliotek og arkiv.

Oppsummering

Norsk Teknisk Museum oppfatter ABM-utvikling som en kompetent organisasjon med en sterk vilje til å videreutvikle museumssektoren. Vi tror at det finnes ytterligere potentiale å hente ved at ABM-utvikling tilføres ytterligere ressurser. Vi ser at det kan finnes en iboende konflikt mellom den forvaltningsfunksjon som ABM-utvikling har og den rolle som utvikler som man også ønsker å spille. Vi mener at ABM-utvikling har vært for utydelig i forhold til de nasjonale museumsnettverkene og at koblingen mellom nettverkernes aktiviteter og museumsreformens målsetninger er uklare. Vi har merket relativt lite til ABM-utvikling sine tverrsektorielle tiltak og mener at de tiltak som ABM-utvikling karakteriserer som tverrsektorielle for vårt vedkommende har vært seksjonelt begrenset.

Med vennlig hilsen

Hans Weinberger
Museumsdirektör
Norsk Teknisk Museum